

spectatis circumstantiis, sententiam ferre ante elapsos 20 annos, dominum voluisse juri suo cedere: qua sententia lata, jus prioris domini prorsus extinctum manet.

V. Actiones judiciales ad solvenda debita ex contractu simplici aut ex delicto orta infra sex annos (nisi legale adfuerit impedimentum) intendi debent; alias actionis instituendae jus exstinguitur: aliae actiones contra debita ex firmiore contractu orta infra 20 annos intendi possunt. — Attamen, teste Crolly, haec praescriptio in conscientia non liberat, si de debito *constat*. Debitor igitur eatenus tantum in conscientia uti potest praescriptione illa legali, ut in dubio debiti contracti aut jam soluti immunis evadat.

NB. Difficultas circa haerem bonae fidei, qui succedit possessori malae fidei, aut difficultas circa bona (furto vel) vi possessa in jure Angliae locum non habet, quum ex una parte ejusmodi bona non magis protegantur quam alia, ex altera parte autem pro *qualibet* praescriptione tantum temporis spatium requiratur, quod alia jura fere in bonis privilegiatis postulant. (V. Crolly, n. 611.)

In juribus Americanis, quae ceteroquin praescriptionem immobilium et mobilium admittunt, tempus requisitum adeo diversum assignatur, ut in qualibet regione accuratius videri debeat, quid juris sit; tempus videlicet legale inter 5—40 annos quoad bona immobilia versatur.

Sectio II.

Laesio juris alieni in bonis externis seu fortunae.

Caput I.

De gravitate illius peccati ejusque materiae.

⁹²⁸ De laesione juris alieni in genere deque ejus gravitate jam antea egimus. Haec ad praesentem materiam, i. e. ad bona externa applicanda sunt. Quae laesio duobus praecipue modis fit, aut sola damnificatione, aut injusta rei ablatione. Specie morali per se non differt unus modus ab altero, *diversae* tamen injuriae *personales* accedere possunt. Quae si non accedunt, tota malitia realis in ipsa *bonorum alienorum laesione* consistit. Consequitur, ut quae de rei alienae ablatione ejusque gravitate dicturi sumus, etiam de mera damnificatione valere debeant.

Injusta rei ablatio fit 1) per *furtum*, quae est *occulta* rei alienae injusta ablatio; 2) per *rapinam*, quae est ejusmodi ablatio *violenter facta*; 3) per *fraudem* vel defraudationem, quae est bonorum sive jurium laesio et diminutio, dolosa circumventionem peracta.

Hae igitur distinctiones factae sunt secundum *diversum modum*, quo aliena bona vel jura auferuntur et occupantur. Secundum *diversam conditionem bonorum*, quae auferuntur, vel subjecti juridici, a quo auferuntur, habes alias distinctiones, praesertim: 1) *peculatum*, si bona ad fiscum pertinentia auferuntur; 2) *sacrilegium*, si bona sacra vel ecclesiastica sunt.

Specifica distinctio vel accessio novae malitiae mortalis praeter injustitiam habes per se tantum in *rapina* et in *sacrilegio*.

1. Etenim ratio, quod res, e. g. pecunia, pertineat ad fiscum, illi non imprimit eam conditionem, ob quam specialis malitia mortalis deprehenda-

tur in hujus potius rei, quam in rei cujusvis laesione. Diversam enim ab aliis rebus conditionem hanc solam habes, quod res illa ad communitatem spectat, ad quam et ipse fur pertineat. At haec conditio si quid mutet, peccatum potius diminuat. Ceterum ipsam *hanc* rationem diminuendi peccati non ita urgere possumus, ut propterea peculatus malitia notabiliter decreseat; sed innuisse sufficit, non constitui diversam novamque gravem malitiam.

2. Neque in *fraude* essentialis malitia gravis distincta a furto habetur. Accidentaliter quidem distinctio, sive distinctio circumstantiarum vel aggravantium vel diminuentium, quae tamen peccatum ad aliam speciem mortalis malitiae non transferunt, neganda non est: fraus enim *primo et per se* mendacio sive verbali sive reali committitur. Atque ita fieri potest, ut defraudatio magis etiam peccaminosa et detestabilis fiat, quam ipsum furtum. A fure enim diligentia et custodia tandem homines sibi cavere possunt, a fraudibus vero et dolis longe difficilius, quum ab astutis hominibus erga simplices et ingenuos exercentur atque in iis actionibus et negotiis, a quibus abstinere in sociali vita saepe impossibile est. Fraus igitur et dolus fidem et pacem socialis vitae corrodunt, atque ea, quae media unionis et communicationis mutuae esse debent, in laqueum vertunt ac discordiae periculum.

3. *Rapina* ex se novam mortalem malitiam addit, in ipsa vi domino ⁹²⁹ illata consistentem, eaque communiter mortalis est, neque solum in ea re, ejus ablatio mortalis est injustitia, sed etiam in levio, quia longe facilius *personalis* injuria gravis evadit. Imo qui rapinam et latrocinium exercent, sui animi dispositione longe etiam gravius et gravissime delinquant, quum fere parati sint, quamlibet vim injustam justae defensionis opponere, atque ita ob animi propositum non tantum injustitiae et personalis injuriae utemque inferendae, sed ipsius homicidii cruentaeva invasionis, rei sunt.

4. *Sacrilegium* seu furtum sacrilegum, quando et quam malitiam simplici furto addat, videre ex iis licet, quae supra de religione atque vitiis religioni oppositis tractantes diximus. Neque dubium est, malitiam sacrilegii, quatenus religionem laedit, peccato injustitiae gravius esse; attamen determinatio materiae, i. e. quanam gravis, quanam levis seu venialis sit, ex ipsa *justitiae* laesione desumitur.

Haec de *specificis* peccatorum contra justitiam in rebus fortunae ⁹³⁰ occurrentium distinctione sufficiunt.

Gravior quaestio ea est, *quanam quantitas* requiratur, ut peccatum damnificationis vel furti mortale sit; parvitatem enim materiae admittendam esse, cuilibet perspicuum esse debet.

In qua quaestione solvenda objectivam gravitatem quaerere debemus, eamque in fixo determinatoque rei ablatae valore collocare, ita ut, quod infra certum valorem auferatur, mortale peccatum objective non sit. Haec igitur norma non prorsus deservit confessario ad dignoscenda peccata commissa, ut scilicet cognoscat, utrum poenitens graviter an leviter deliquerit, sed potius ad hoc, ut sciat, utrum gravis obligatio restituendi adsit neene. Gravior enim aut leviter poenitens *peccasse* censendus est, prout ipse in furto committendo quantitatem ablatam gravem aut levem *aestimavit*; gravis vero *restituendi obligatio* ab eo etiam pendet, utrum *objective* gravis fuerit

alterius laesio. Nihilominus etiam peccati subjective commissi gravitas communiter dijudicanda est ex ipsa objectiva rei gravitate; communiter enim homines actiones suas secundum objectivam normam recte dijudicant. Attamen si laesio justitiae versatur *circiter* in re objective gravi, subjectivum poenitentis iudicium facile potuit a fixa norma a doctoribus communiter agnita aberrare, et fortasse frequentius ad majorem severitatem quam laxitatem inclinat. Quare si ejusmodi furta accidunt: quando fieri potest, de subjectiva conscientia poenitentis inquiratur, alias iudicio divino culpa a poenitente contracta relinquatur.

⁹³¹ Quantitatem igitur, quae ablationem injustam rei alienae *mortaliter* peccaminosam reddat, ut definiamus, necesse imprimis est, ut ratio habeatur illius finis, propter quem dominium et proprietatem externarum rerum exigi fateamur. Qui quum in se omnino gravis sit pro vita humana, id efficit, ut, in quantum *notabiliter* laedatur, in tantum proprietatis laesioni reatus gravis seu mortalis culpa imprimatur. Finis vero divisionis proprietatis bonorum, ut jam dixi n. 761 et 762, duplicem habet respectum, particularem unum, alterum universalem, seu ut clarius dicam, proprietas tum propterea existere debet atque sarta tecta servanda est, ut inter *singulos homines* pax et concordia maneat, tum propterea, ut *pro universa humana societate* consistat securitas, et necessarium incitamentum ad industriam laboresque sustinendos habeatur. Prior ratio graviter prohibet eam laesionem, quae ex se apta sit ad dissolvendam pacem et concordiam, ad gravem tristitiam homini inferendam. Posterior ratio laesionem eam graviter prohibet, quae, si impune fieri liceret, societati humanae ejusque securitati periculum grave crearet. Quatenus immediate et proxime ex priore respectu gravitas materiae seu valoris rei furto ablatae aestimatur, haec *relative* sumenda est, i. e. diversa pro diversa conditione ejus, qui laeditur, ejusque fortunae; quo enim minus ille abundat divitiis, eo facilius unius ejusdemque summae surreptio eum movet ad gravem tristitiam rationabiliter concipiendam. — Quatenus vero gravitas materiae in furto immediate et proxime ex posteriore respectu determinatur, sumenda est *absolute*. Dico, quatenus immediate et proxime ex illo determinatur; nam finis proprietatis, si sub priore respectu graviter est laesus, etiam ita est sub posteriore respectu saltem remote et quasi in radice; si enim singulorum hominum pacifica vita laeditur, etiam socialis vitae ordo atque humanum genus in sua radice violatur. At e contrario etiam fieri potest, ut singularis ille homo, cui furto aliquid sublatum sit, graviter quidem respectu divitiarum suarum non laedatur, sed universali fini proprietatis adeoque humanae societati ejusque securitati publicae grave vulnus infligatur atque ideo ipse dives remote, et in radice gravem laesionem sustineat. Revera securitas periret, si a quocunque tandem etiam ditissimo liceret notabilem aliquam summam auferre. Cf. Lugo disp. 16 n. 28 sqq. — Ceterum etsi quis hunc modum explicandi nolit admittere, saltem omnino debet aliqua quantitatis norma statui, quam nunquam sine peccato gravi in laesione bonorum excedi liceat.

Igitur 1) eam ipsam *absolutam* normam materiae gravis vocamus, quam *nunquam* liceat sine mortali peccato in furto attingi vel excedi;

2) in furto, saltem erga singulos homines facto, nisi valde et extraordinarie divites sint, *relativa* norma ad cognoscendum peccatum mortale, eaque absolutâ minor, assumi debet.

Pro *relativa norma* gravis materiae multi statuunt quantitatem lucri diurni, vel eam quantitatem, qua paterfamilias ad diurnam sustentationem suam cum familia indiget: cf. S. Alph. n. 527. Quae quidem norma pro ordinaria hominum conditione, quae et nimiam paupertatem et abundantes divitias excludat, non videtur incongrua.

Aliis magis placet certam taxam definire. Potest autem ita fere statui: pro hominibus fortunae mediocriter bonae (quae eadem statui potest, si conditio domini laesi ignoratur) 5—6 marc.; pro ordinariis operariis 3 mc.; pro vere pauperibus etiam 1 mc.; pro divitibus hominibus 8—9 mc.; pro ditissimis vero *et tamquam summam absolute gravem* staturerem circiter 15 mc. (20 fr.)¹.

Ut vero breviter indicem, quae injustitiae peccata gravia constituant, et quae a gravi peccato excusentur, haec summam notari possunt: ⁹³²

I. Si agitur de furtis erga homines *extraneos*, norma supra posita servit.

II. Si vero *major conjunctio* intercedit inter dominum laesum et eum, qui laesit, laesio bonorum externorum in morali aestimatione potius decrescit, ac propterea ad peccatum grave *major summa* requiritur. Injustitiae enim reatus in eo est, ut laesio committatur invito domino; minus autem invitus censetur, qui in bonis externis laeditur a sibi conjunctis.

III. Major etiam quantitas necessaria est, si non unus singularis homo graviter laeditur, sed *una actione plures* laeduntur, aut si non de quantitate una vice sublata, sed de *quantitate ex pluribus furtis collecta* agitur; nam damnum non ita sentitur adeoque non aequè gravem tristitiam affert, si post aliquod temporis intervallum et divisim infertur, ut affert, si una eademque vice totum causatur.

IV. Igitur, ut in III. innuimus, minora furta, quorum singula mortale peccatum non sunt, propter repetitionem et multiplicationem gravia fieri possunt idque tum ex parte materiae, tum ex parte furis. Coalescunt autem, seu *ex parte materiae sublatae* furtula evadunt grave peccatum:

1) si bona sublata *retinentur* in se vel in aequivalente — quia sicut ablatio rei alienae gravis est, ita etiam retentio rei alienae in gravi quantitate mortale peccatum est;

2) si *ex intentione perveniendi ad materiam gravem* aliquis, ut securius propositum exsequatur, iterato, sed singulis vicibus partem ex se non gravem surripit: quod si fit, ad materiam gravem constituendam vix plus requiritur, quam si una vice totum aufertur;

¹ In iis autem regionibus, ubi pecuniae valor minor est, ut in Anglia, etiam majorem materiam sumere debes: ibi sume pro materia absolute gravi *libram auream* (in America Sept. 5 doll.), pro hominibus satis divitibus mediam libram, pro ordinariis operariis 5 shillings et sic porro. Imo quum ibi divites non vocentur, qui alibi prorsus inter divites reputarentur, non raro apud „divites“ circiter ad libram auream ascendi debet, ut dicatur *materia gravis*; in aliis, qui vocantur „bonae fortunae“ sume pro gravi materia $\frac{1}{2}$ libr. auream; idem, si conditio laesi ignoratur. — Nec repugno, si quis *universim* paulo latius limites extendere velit.

3) si furtula non retinentur quidem amplius, neque ex intentione ad majorem quantitatem perveniendi ab initio suscepta sunt, attamen re ipsa sine notabili intervallo interjecto ad gravem materiam totalem pervenerunt.

933 V. In furtulis vero non semper idem est, graviter peccasse et gravem furti materiam adesse. A confessario sane notari debet, quandoam furtulis graviter peccetur. Igitur *ex parte furis auferentis* furtula evadunt peccatum grave:

1) Si fur *ab initio intendit* furtula continuare, et ad gravem materiam seu notabile lucrum injustum ita impunitus pervenire; — in *singulis* furtulis peccatum grave committitur, siquidem adest executio intentionis mortaliter peccaminosae. Num autem distinctio numerica furtorum adsit *quoad confessionem instituendam*, sume ex dictis n. 241 et 242.

2) Si post plura furtula aut retenta, aut sine notabili intervallo facta demum *gravis materia completur*: hoc ultimo furtulo, si modo fur satis attendit, se nunc demum gravem materiam complere, mortale committitur peccatum, nisi adsit seria voluntas praecedentia furtula reparandi.

3) Si parva quidem quantitas surripitur, sed *in conspiratione* cum aliis, ita ut tota quantitas ab omnibus ablata gravis evadat: quilibet ex furibus graviter peccat, quatenus singuli ad gravem domini laesionem efficaciter cooperantur.

VI. Post summam gravem ablatam vel completam, si denuo aliquid surripitur, quod in se solo leve est, grave peccatum committitur, si fur ad praecedentia furtula advertens seriam voluntatem ea reparandi non habet. Ita Billuart, neque dissidet ab hac sententia Lessius, Lugo disp. 16 n. 39, S. Alph. n. 538¹.

VII. Ablatio rei alienae injusta esse desinere potest ex eo, quod dominus invitus fortasse re ipsa sit, at illegitime et irrationabiliter sit invitus, quum graviore rationes adsint, propter quas res ipsius ab altero impeti liceat. Quod fit 1° propter extremam necessitatem, in qua ille alter versatur; 2° in causa justae compensationis, quae a domino propter damnum ab ipso causatum exigere potest.

934 **Uberior explicatio.** Nota ad I. Quam iniquum sit, etiamnunc taxam illam pecuniariam, quam antiqui scriptores pro materia gravi assignant, pro tali habere, cuique legenti patet, si ad decrementum valoris pecuniae reflectat. Antiqui scriptores, ut Lessius, Bonacina, Bañez, Navarrus alique respectu pauperum mendicantium pro materia gravi assignant 1 regalem = 1/2 franc. et „aliquando in casu raro etiam dimidium

¹ Non tantum est dissidium, quantum aliqui putant existere, inter sententiam Lugonis affirmantem et Lessii negantem novum peccatum grave committi. (Cf. Gury, I. n. 612 et S. Alph. n. 538). Nam Lessius l. 2. cap. 12 n. 44 haec habet: „Respondeo, per se non fore mortifera (furta parva addita post completam materiam gravem), sed mortifera erit voluntas retinendi illa cum aliis . . . Quando vero non sit commoditas restituendi priora, illa voluntas retinendi (subsequentia furtula parva) mortifera non erit, modo concipiatur propositum restituendi (priora furta) prima occasione.“ Quum igitur S. Alphonsus sententiam Lessii alleget, opinionem illam negantem, quam S. Doctor „merito probabilem“ appellat, in sensu a Lessio explicato intelligere debemus.

reg.“, ut refert S. Alph. l. c. n. 527, respectu operariorum pauperum 2 regales, respectu *mediocriter divitum* 4—6 regales, respectu *ditissimorum* 1—2 aureos: quibus quum S. Alphonsus pro suo tempore fere assentitur, ipse videtur potius severiorem normam assumpsisse. Attamen si respicimus ad hodiernum pecuniae valorem, non videmur a mente probatorum auctorum recedere, si ad illam mensuram, quam supra statuimus, materiam gravem revocamus.

Ad II. Relate ad eos, qui cum domino majorem conjunctionem habent, 1) imprimis dicendum est de *filiis-familias*. Pro quibus complures auctores statuunt, requiri summam duplo majorem, quam pro extraneis, idque quando pater invitus est quoad substantiam. Si vero pater ad eosdem usus honestos, ad quos filius pecuniam impendit, rogatus dedisset, summam certe etiam majorem requirunt, quum filius jam quodammodo jus inchoatum in bona paterna habeat. Haec certe probabiliter dicuntur.

Lugo disp. 16 n. 76 etc. dicit, determinationem summae gravis a multis circumstantiis pendere, non tantum ab usu, quem facit filius cum pecunia sibi assumpta, nec a solis divitiis patris, sed etiam a majore minoreve filiorum numero, a majore minoreve affectu patris erga filium, paucis ab eo, utrum spectatis omnibus circumstantiis actio filii patri *ita displiceat*, ut eum ab illa acceptione prohibere sub mortali culpa velle dicendus sit, annon. Quare non raro ultra materiam duplo majorem excedi debet, antequam mortale peccatum contrahatur. (Lugo l. c., S. Alph. n. 543 cum aliis putat, si pater divitiis ita affluat, ut annuos reditus 1500 aureorum habeat, neque tenax sit, filium, qui adolevit, *graviter non peccare*, si ex illis 20—30 aureos in usus honestos impendendos sibi accipiat.)

2) Relate ad *uxores* quamquam eadem fere principia valent, atque ita etiam materia duplo major, quam pro extraneis saltem statui debet: tamen pro diversis circumstantiis ei aliquando plus, aliquando vero etiam minus, quam filio concedi potest citra peccatum grave. Ceterum plerumque apud uxores tota rei familiaris atque pecuniae necessariae administratio esse debet.

3) Relate ad *famulos* et ancillas in iis tantum rebus aliquid plus, quam relate ad extraneos admittere possumus, quae ad quotidianum victum pertinent aut ad levissimas defraudationes, quae in emptione et venditione occurrere possunt. Quantum autem in hac re illis indulgeri possit citra peccatum grave, etiam a multis circumstantiis, praesertim a majore liberalitate aut tenacitate domini pendet atque ab ea re, quo loco famuli in domo ac familia habeantur: Lugo l. c. n. 78.

Videlicet confessarius judicare debet, num dominus graviter invitus merito censeatur. Hinc dicunt auctores, ut Laym. l. 3 tr. 3 p. 1 cap. 1 n. 5, Less. l. c. n. 48, furta minuta famulorum ex comestibilibus *ordinariis*, quae claudi non soleant, si non ad vendendum, sed ad comedendum accipiantur, aut non, aut raro, coalescere ad materiam gravem.

4) De caesione lignorum *in silvis communitatis*, de pascendis pecoribus in pascuis communibus, et similibus rebus antiqui scriptores valde benigne loquuntur, quando haec fieri sumuntur a membris ejusdem communi-

tatis, nisi *notabile* et aliquo sensu extraordinarium damnum fiat; imo etiam in silvis vicinae communitatis facile admittunt, hanc vicinam communitatem contentam esse *poena* seu muleta ab iis exigenda, qui capiantur. — Haec quidem hodie, quum quotannis certa portio lignorum aut distribuatur, aut vendatur, severius quidem dijudicanda sunt; attamen pauperibus aliquid saltem etiam nunc indulgendum est, si ad proprium usum quaedam asportant vel etiam sarcinam lignorum aridorum vendendi causa colligunt, modo ne arbores ipsas caedant.

In silvis autem, quae ad fiscum spectant, non prorsus eadem ratio valet, attamen pro pauperibus etiam licere debet ea auferre, quae secus perirent, et etiam plus, si silvae illae vel agri fuerint ex bonis ecclesiasticis injuste occupatis neque a Summo Pontifice condonatis.

935 Ad III. Si unus diversis vicibus laeditur levioribus furtis, materia, ut gravis sit, saltem dimidio superare debet materiam alias gravem vel etiam duplo gravior evadere.

Si vero erga plures furtum committitur, iique multi sunt, ut communitas (Gemeinde), norma gravis materiae ea sumi debet, quae *absolute* gravis est; quare si erga eam pluries minuta furtula perpetrantur, accedi potest usque ad summam duplo majorem, quam est materia absolute gravis, antequam de gravi peccato constet. Cf. Gury-Baller. I. n. 611.

Ad IV. Quandonam minuta furta coalescant, hucusque dictum est. Ex iis concludes, ea non coalescere, si sine intentione ea repetendi vel ad materiam gravem perveniendi perpetrantur, idque post longum tantum intervallum. Longum vero intervallum, post quod furtula sic patrata neque amplius retenta coalescere desinunt, est:

1. si materia furtulorum non multum infra materiam gravem manserit, spatium duorum mensium: S. Alph. n. 530;
2. si vero valde notabiliter infra illum valorem manserunt, etiam spatium unius mensis sufficit, ut non amplius coalescant;
3. imo si agitur de furtis in rebus minimis, ne tantum quidem tempus requiritur, ut concludi licet ex iis, quae de furtulis famulorum quoad esculenta diximus.

Ad V. Si fur *cum aliis* furatur, non ex conspiratione neque cum aliqua inductione aliorum ad furtum, atque ipse rem levem aufert, ita ut *grave* damnum, quod dominus patitur, ei efficaciter adscribi nequeat: contra justitiam graviter non delinquit, etsi suo furto compleat eam materiam, quae domino totaliter, i. e. ab omnibus, auferatur, ut gravem. Et quamquam fieri potest, ut hoc furto graviter delinquat *contra caritatem*, siquidem dominum inde graviter contristandum esse praevideat: tamen ne id quidem regulariter videtur obtinere, quia dominus laesus erga *ipsum* graviter invitus non potest esse rationabiliter, sed invitus tantum pro merito laesionis parvae. Cf. Lugo l. c. n. 53 sqq., cujus argumentatio nutaret, si caritatis laesio *per se* gravis intercederet.

Ad VII. respondet sequens caput:

Caput II.

Ablatio rei alienae, quae a furti peccato immunis sit.

Duplex quaestio fusius consideranda est 1) de necessitate extrema, 2) de occulta compensatione.

§ 1.

De necessitate, propter quam aliena bona auferre liceat.

I. Declaratur ipsa necessitas, quae et quanta de- 936 beat esse.

1. Apud omnes in confesso est, licere in *extrema* necessitate homini assumere ex illis rebus, quae natura facile suppeditat, quantum requiritur ad illam necessitatem depellendam.

2. E contrario id etiam certum est, non licere in *qualibet gravi* necessitate aliorum bona invadere. Nam si id liceret, via aperiretur innumeris furtis cum communi damno et periculo gravi securitatis possessionum perturbandae et hallucinationis inducendae. Ceterum hac in re habetur thesis 36 ab Innoc. XI. confixa: „Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.“

3. Attamen ut facultas aliena bona sibi sumendi indigenti concedatur, illa „extrema“ necessitas non ad summos apices sumenda est, sed cum majore quadam latitudine, ita ut ad *valde gravem* seu *quasi-extremam* etiam extendatur.

4. Quare ut sciatur, quid secundum probatos auctores liceat, exempla quaedam audienda sunt, quae afferunt, et definitio, quam de necessitate extrema et quasi extrema tradunt.

Lugo disp. 16 *de just. et jure* n. 135 ita loquitur: „Necessitas dicitur extrema, quae est de rebus necessariis ad vitam conservandam, ita ut si de iis non subveniatur homini, periculum sit morale, *quod brevi moriatur*. Illud autem ‚brevi‘ explicat Ledesma, ita ut in una hieme vel in uno vere (homo ille) moriatur; Cajetanus vero dicit, esse extremam necessitatem, quando non apparet alia via, qua illi (homini) subveniatur, licet longe sit a morte. Soto dicit, esse etiam extremam, quando homo appropinquat periculo morbi incurabilis aut alterius miseriae, quae homines solet conficere. Angelus et Bañez dicunt, esse etiam extremam, quando (homo) est in periculo amittendi membrum principale vel sensum sui corporis.“

Dein n. 154 loquens de illa gravi necessitate, quam alii quasi-extremam dicunt, et pro causa justa sibi ex bonis etiam alienis providendi habent — Lugo eam sequens 12 auctores pro illa affert — „(tal)is necessitas gravis“, inquit, „est ex eo, quod afferat periculum incidendi in extremam necessitatem, ut si sit morbus periculosus, qui affert periculum mortis probabile, vel certe affert carentiam eorum bonorum, quae natura voluit communia esse omnibus hominibus, v. gr. si sis in periculo morali incidendi in captivitatem, libertate amissa, quam natura omnibus hominibus dedit, vel